

τὸ ὑπόδειγμα τῆς Ἀμερικῆς μίαν Πανευρωπαϊκὴν συμπολιτειαν κρατῶν ὑπὸ τὴν ἔπωνυμίαν Πανευρώπη.

Ὅλαι αὗται καὶ πλείστα ἄλλαι σχετικαὶ κινήσεις εἶναι σημεῖα τῶν καιρῶν ἢ μᾶλλον σαφεῖς ἐνδείξεις τοῦ ὅτι πράγματι προοδεύομεν καὶ ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐπὶ τέλος ἡ τὸσον ποθητὴ τῆς συναδελφώσεως ἡμέρα ἣτις εἶθε νὰ μὴ εἶναι πολὺ μακράν. Καὶ τότε θὰ γίνῃ ὁ κόσμος ὅλος μία ποίμνη ὑπὸ ἓνα ποιμένα τὸν Χριστόν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Σημ. Διευθ. Θὰ προηγηθῇ ἡ ἐρμηνεία τοῦ Β' Κεφαλ. καὶ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ τοῦ Α' Κεφαλ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

— Ὁ ἐν Κανᾷ Γάμος.

— Ὁ Ἰησοῦς ἐκπληροῖ τὴν αἰτησιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Τὸ δευτέρον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Ἰεροῦ Εὐαγγελίου, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐξιστορεῖ κατ' ἀρχὰς τὸ πρῶτον θαύμα, τὸ ὁποῖον δημοσίᾳ ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον, ὅπου εἶχε προσκληθῆ αὐτός, ἡ Μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ του, περιέχει δὲ ἐνταυτῷ καὶ ἄλλας ὑψηλάς ἀληθείας πλήρεις πνευματικῆς ὠφελείας. Ἀρχεται δὲ τὸ κεφάλαιον οὕτως.

«Καὶ τῇ ἡμέρῃ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ.»

Τρίτην ἡμέραν ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ ἱερός εὐαγγελιστὴς τὴν μετὰ τὴν συνομιλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν γενομένην μετὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ναθαναήλ, ὡς φαίνεται εἰς τὸ προηγουμένον κεφάλαιον. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀποχωρήσας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τῆς Ἰουδαίας (Ἰωάν. Α'. 44), ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ πιθανῶς εἰς τὴν Ναζαρέτ. Κατὰ τὰς ἡμέρας δὲ ἐκεῖνας ἐτελεῖτο γάμος εἰς τὸ ἐκεῖ πλησίον κείμενον χωρίον Κανᾷ, καὶ ἐκεῖ ἦτο καὶ ἡ Μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ, ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἰσῶς ὡς γνώριμος ἢ ἰσῶς ὡς συγγενής.

«Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον».

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν ὅτι, ὅτε ἐφθάσεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ναζαρέτ, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἦτο ἤδη εἰς τὸν γάμον. Πληροφορηθέντες δὲ οἱ τοῦ γάμου, ὅτι ἐφθάσεν καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἐκάλεσαν καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. Οἱ μαθηταὶ του δὲ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθησαν αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἦτοι ὁ Πέτρος, ὁ Ἀνδρέας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ναθαναήλ, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον μὲν ἀναδειχθῆ ἔτι εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ἐπίστευον ὁμῶς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο ὁ Μεσσίας. Ἀνταπεκρίθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πρόσκλησιν.

«Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ Μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, οἶνον οὐκ ἔχουσι.»

Ἐπειδὴ ἐν τῷ μακρῷ τῆς ἑορτῆς τοῦ γάμου ἐτελείωσεν ὁ οἶνος, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ λέγει πρὸς αὐτόν, ὁ οἶνος ἐτελείωσεν, «οἶνον οὐκ ἔχουσι». Ὁ γάμος παρ' Ἰβραίοις διήρκει συνήθως ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας, εἶναι δὲ πιθανόν, ὅτι ὁ οἶνος ἢ εἶχε τελειώσῃ ἢ μᾶλλον ἦτο ἐν τῷ τελειοῦσθαι. Ἐν τῇ στενοχωρίᾳ ταύτῃ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἀπετάθη πρὸς αὐτόν. Ἐνταῦθα δικαίως οἱ ἐρμηνευταὶ ἀποροῦσιν, διατὶ ἡ Θεοτόκος ἀποτείνεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, δηλῶσα τὴν ἔλλειψιν τοῦ οἴνου. Καὶ τινες μὲν λέγουσιν, ὅτι ἡ Θεοτόκος ἐξ ἑσῶν περὶ τοῦ Ἰού της εἶδεν, ἐπίστευε στερρῶς ὅτι αὐτὸς ἠδύνατο διὰ θαύματος νὰ χορηγήσῃ οἶνον. Ἄλλοι δὲ ὅτι ἡ Θεοτόκος ἀναλαβοῦσα φροντίδα τινὰ ἐπὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ γάμου, ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ οὕτω ἐπέγουσαν ἀνάγκην Ἰσῶς ὁμῶς ἦτο καὶ τις ἐμπνευστὴ ἀνωθεν, ἐξ ἧς ὠρμήθη ἡ Θεοτόκος νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν υἱὸν της «οἶνον οὐκ ἔχουσι.» Ἄπασαι αὗται αἱ γνώμαι εἶναι ἀποδεκταί. Τὶ δὲ ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὴν Μητέρα αὐτοῦ;

«Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς. Ἵ ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὕτω ἦκει ἡ ὥρα μου.»

Ἡ ἔκφρασις αὕτη καὶ ἡ ἐμπεριεχομένη ἐν αὐτῇ ἐνοια τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος πρὸς τὴν μητέρα του, παριστᾷ τρόπον τινὰ ἐπίπληξιν πρὸς τὴν Θεοτόκον Μαρίαν καὶ ἐπιτίμησιν, ἐξηγείται δὲ συνήθως οὕτω: τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξύ ἐμοῦ καὶ σοῦ γύναι; Ἐκ τῆς τριαυτῆς ἐννοίας καὶ ἐκφράσεως λαβόντες ἀφορμὴν ἀρχαῖοι τινες αἰρετικοὶ καὶ ἄπασαι σχεδὸν αἱ πολυσχιδεῖς σημεριναὶ προτεσταντικαὶ φατρία, ἐξήγησαν τὸ ἱερὸν ρητὸν μετὰ πολλῆς ἀσεβείας καὶ ὑβρέως: διότι οἱ μὲν πρῶτοι εἶπον, ὅτι ἡ Θεοτόκος δὲν ἦτο μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τούτους μετὰ δυνάμειος λόγου ἐξελέγχει ὁ ἱερός Λύγουστινος (Λύγουστ. Πραγμ. εἰς Ἰωάν.), οἱ δὲ δεύτεροι καὶ νεώτεροι αἰρετικοὶ ἀποφαίνονται ἔτι ἀσεβέστερον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὠμίλησε πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὡς ἔπρεπε, μετὰ περιφρονήσεως διότι ἦτο περιττὸν νὰ συστήσῃ ἢ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Σωτῆρα. Ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς πρέπει νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς, καὶ τούτο εἶναι ἐσθασιότατον, δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ποιὲ κακὴν πρόθεσιν, οὐδεμίαν κακὴν πρόφασιν νὰ ἀπαντήσῃ οὕτως ἀποτόμῃς πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῆς δημοσίᾳ τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν διὰ τῆς φράσεως «τί ἐμοὶ καὶ σοί» καὶ διὰ τῆς λέξεως «γύναι» ἀντὶ νὰ εἴπῃ «μήτηρ». Ἄλλως τε δὲ τὴν λέξιν «γύναι» μετεχειρίσθη ὁ Κύριος καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ, εἰπὼν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ «γύναι ἰδοὺ ὁ υἱός σου» καὶ πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν «γύναι τί κλαίεις» (Ἰωάν. ΙΘ'. 26 Κ'. 15).

Ἐκ τῶν ἀρχαίων δὲ πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δεχόμενοι τινες τὴν ἔκφρασιν «τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι»; Ὑπό τινα μορφήν ἐπιτιμήσεως καὶ ἐπιφέροντες τούτου τὰς αἰτίας, διαρρηδὴν ἀνομολογοῦσιν τὴν μεγάλην τιμὴν τὴν ὅποιαν ὁ Ἰησοῦς ἀπένεμε διηνεκῶς πρὸς τὴν Πατρίαν αὐτοῦ Μητέρα. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς Χρυσόστομος λέγει (Χρυσόστ. ἑμίλ. ΚΑ' 3 Ἰωάν. ἐμ.) «Ὁ Ἰησοῦς ἐφρόντιζε καὶ περὶ τῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ τιμῆς... καὶ διὰ τοῦτο τὰ λόγια ταῦτα τῆς

ἀπαντήσεως αὐτοῦ δὲν ἦσαν αὐθάδη καὶ τολμηρά, ἀλλὰ λόγια πολλῆς οικονομίας ἢ ὅποια ἐρρῦθμιζε καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα καὶ τὰ θαύματα παρεσκευάζε νὰ τελεσθῶσι μετὰ τῆς προσηκούσης ἀξίας. «Ὅτι δὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς σφόδρα ἐτίμα τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ αὐτοὶ αὐτοὶ οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι φαίνονται, ὅτι ἐλέχθησαν ἐπιτιμητικῶς, ἀποδεικνύουσι τοῦτο»,

Ὁ δὲ Ἰερὸς Αὐγουστίνος αἰτιολογῶν ὑψηλότερον τὴν ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ λέγει. «Ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο μὲν υἱὸς τῆς Θεοτόκου κατὰ σάρκα, ἦτο ὁμοῦς Θεὸς κατὰ τὴν μεγαλειότητα αὐτοῦ. Καὶ Ἐπειδὴ ἡ Θεοτόκος δὲν ἦτο μήτηρ τῆς Θεότητος αὐτοῦ, ἡ δὲ Θεότης ἔμελλε νὰ τελέσῃ τὸ ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζητούμενον θαῦμα, διὰ τοῦτο ἀπαντᾷ πρὸς αὐτὴν «τί ἐμοὶ καὶ σοί» (Αὐγουστ. ἐρμ. εἰς Ἰωάννην Πραγμα. γ. 9.) Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς πατήρ πάσαν δυνατὴν ὑπόψιν, ὅτι ὁ Σωτὴρ λησμονεῖ τὰ πρὸς τὴν μητέρα καλῆκοντα αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, λέγει. «Καὶ τί; Ἦλλε λοιπὸν ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν γάμον διὰ νὰ διδάξῃ ἐκεῖ τὰ τέκνα νὰ περιφρονῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν; Βεβαίως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐκάλεσε τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν γάμον, ἐλάμβανε τότε σύζυγον πρὸς ἀπόκτησιν τέκνων καὶ ἐπεθύμει νὰ βλέπῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ τιμῶσι τὴν μητέρα αὐτῶν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλλε λοιπὸν εἰς τοὺς γάμους διὰ νὰ περιφρονήσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ δημοσίᾳ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐορτῆς καὶ οὕτω νὰ διδάξῃ τὰ τέκνα νὰ παραβαίνωσι τὸ Θεῖον παράγγελμα, τὸ ἕποισιν διδάσκει βῆτως νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ σεβώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τὰς μητέρας; Ὁὐχὶ θεοχάρις.» (Αὐτόθ. § 5).

Ἀκολουθεῖ

Λοζμ. Διον. Παπανικολόπουλος.

Κοσμολογικαὶ μελέται.

Ο ΘΕΟΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΡΓΟΙΣ ΑΥΤΟΥ

—Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

Ὁ τὸ πλανητικὸν τοῦ ἡλίου μας σύστημα διὰ τοῦ νοῦ περιγηγηθεῖς, δὲν ἔκαμε τίποτε ἄλλο παρὰ ἐν ἄπλουν βῆμα εἰς τὸ διάστημα, ἐπεσκέφθη μόνον τὸν οἶκόν του, ἐπάτησε τὸ κατώφλιον τῆς αὐτῆς του. Ἡ μακροσχευνοστάτη γειτονία, ἡ ἄδυστος καὶ πλατύτατος ναὸς ἐκτείνεται πέραν τῶν συνόρων τοῦ ἡλιακοῦ βασιλείου. Τόσον μηδαμινὸς εἶνε ὁ ἡλίος μὲ τοὺς πλανήτας του καὶ τὸ πλῆθος τῶν σελήνων του παραβαλλόμενος πρὸς τοὺς παρέκει σελαγιζόντας χοροὺς τῶν ἀπλανῶν. Ἐνταῦθα πλέον ὁ νοῦς ἰλιγγιᾷ νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τῶν ἀποστάσεων. Εἰς ὀρίζων ἑτέρμων τὸν περιζωννύει πανταχόθεν. Τὰ ἑκατομμύρια καὶ τρεῖς ἑκατομμύρια τῶν μιλίων εἶνε πρὸς καταμέτρησιν ἀνεπαρκῆ. Ἡ σιδηροδρομικὴ συνολκὴ ἢ διακνύουσα τεσσαράκοντα μίλια τὴν ὥραν εἶνε καὶ αὐτὴ μέτρον λόγου ἀνάξιον. Μόνον τὸ φῶς, τοῦ ὁποῖου ἡ ταχύτης, ὡς προείπομεν εἶνε 186,000 μίλια τὸ δευτερόλεπτον, δύναται πῶς νὰ μᾶς δοηθῆσῃ καὶ μᾶς δείξῃ ὅτι ὅσον μηδαμινὸς φαίνεται ὁ ἀνθρωπος μὲ τὰ κτήματά του ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἕλον πλανητικὸν μας σύστημα, ἀλλὰ τόσον καὶ πολλῶν πλέον μηδαμινώτερον φαίνεται τὸ πλανητικὸν σύστημά μας ἐν ἀναφορᾷ πρὸς

τὰ ἄλλα συστήματα καὶ τοὺς ἄλλους ἡλίους.

Ὁ πλησιέστερος πρὸς τὸ σύστημά μας ἀπλανῆς, ὁ γείτων μας, τοῦ ὁποῖου ἡ θύρα ἔρχεται μετὰ τὴν θύραν μας, εἶνε τὸ **ἄλφα τῶν Κενταύρων μας**. Τώρα διὰ νὰ ἔλθῃ δὲν λέγω μία ἀτιμάμαξα, ἀλλὰ τὸ φῶς ἀπὸ τὸ Ἄλφα τῶν Κενταύρων εἰς τὴν γῆν μας, χρειάζεται νὰ ταξειδεύσῃ ἔχι δευτερόλεπτα, ἔχι λεπτά, ἔχι ὥρας, ἔχι ἡμέρας, ἔχι ἐβδομάδας, ἔχι μῆνας, ἀλλὰ ἔτη. Μάλιστα! Περισσότερα ἀπὸ τρία καὶ ἡμίσιον ἔτη. Καὶ πρόκειται περὶ τοῦ πλησιεστέρου πρὸς ἡμᾶς ἀπλανοῦς. Τί νὰ εἰπωμεν περὶ τῶν Κόκκινων, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόστασις εἶνε ὑπερτριπλασία: Τί περὶ τοῦ πλάνητου Σειρίου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀπόστασις εἶνε ἐξαπλασία, τί περὶ τῆς Αἰγός, τῆς ὁποίας ἡ ἀκτίς χρειάζεται ἐβδομήκοντα δύο ἔτη, διὰ νὰ καταβῇ εἰς τὴν γῆν; Τί περὶ ἄλλων ἀστέρων κειμένων ἀκόμη μακρότερα;

Ἡ μεγάλη ἀπόστασις τῶν ἀπλανῶν καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἶνε ἀνεπίδεκτοι μεγεθύνσεως. Ὅταν στρέφωμεν τὸ τηλεσκόπιόν μας πρὸς τὴν Ἀφροδίτην ἢ τὸν Ἄρην ἢ τοὺς λοιποὺς τῶν συμπλανητῶν μας, ἡ δόψις των μεγεθύνεται καὶ προβάλλει ἴση μετὰ τὴν Σελήνην. Ἄλλ' οἱ ἀπλανεῖς ἀπομένον καὶ ἐνώπιον τῶν ἰσχυροτέρων ὀπτικῶν ὀργάνων στίγματα δυσδιάκριτα μυκτηρίζοντα τὰς προσπαθείας μᾶς. Τοῦτο δὲ διὰ ποῖον ἄλλον λόγον, παρὰ διότι εἶνε παραπολὺ μακράν; Καὶ ὅμως δὲν πρόκειται περὶ ἐμπιδίων, ἀφοῦ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν φέρουν ἀξιοσέβαστον ὄγκον. Ὁ Βέγας, φέρ' εἰπεῖν, εἶνε 55,000 φορὰς μεγαλειότερος τοῦ ἡλίου μας. Ἡ δὲ Λύρα θὰ ἐγέμιζε μὲ τὸν ὄγκον τῆς Ἰλον τὸν χῆρον τὸν περιγραφόμενον ὑπὸ τῆς τροχιάς τοῦ πλανήτου Οὐρανοῦ.

Καὶ εἶνε ὀλίγοι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀστέρες; Τόδναντι εἶνε ἀπειράριθμοι διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς τὴν πληθὴν τῶν ἀστέρων ἐκ παραλλήλου μετὰ τὴν τῆς ἄμμου μετεχειρίσθη, ὅτε πρὸς τὸν Ἄβραμ διελέγετο, ὑποσχόμενος αὐτῷ σπέρμα πολυάριθμον. «**Ἡ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης**». Ἀναρίθμητοι παρίστανται οἱ ἀστέρες εἰς τὸν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ προβλέποντα. Ἀλλὰ πολλῶν μᾶλλον ἀναρίθμητοι παρουσιάζονται πρὸ τοῦ τηλεσκοπίου, ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου ὡς θημωιναι καὶ φυταλιαὶ ὀλοννὲν ἀνακύπτουν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ μελαμβάφοῦς πέπλου τῆς νυκτός. Οἱ μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντες συμποσοῦνται εἰς ἑκατὸν ἑκατομμύρια. Πλὴν πόσα ἀρά γε δισεκατομμύρια καὶ τρισεκατομμύρια κρύπτονται ἀκόμη προσμένοντα τελειότερα ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα διὰ νὰ ἐμφανισθῶσιν;

Εἶνε γνωστὸς εἰς τὸν ἀναγνώστην ὁ Γαλαξίας, ἡ μεγάλη αὐτῆ ζώνη, τὴν ὅποιαν κατὰ τὰς νύκτας ὁ οὐρανὸς περιζώνεται, τὸ ὄρατον αὐτὸ νεφέλωμα, ὅπερ ὁ μὲν εὐφάνταστος καὶ ποιητικώτατος λαὸς μας ἀποκαλεῖ «**Ἰορδάνην ποταμόν**», οἱ δὲ Ἰνδοὶ τῆς Ἀμερικῆς **Δρόμον τῶν ψυχῶν**», διότι αὐτὸν τὸν δρόμον κατ' αὐτοὺς ἀκολουθοῦν αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων, ὅταν ἀνέρχονται εἰς τὰ οὐράνια. Καὶ ὅμως τί ἄλλο εἶνε ὁ Γαλαξίας παρὰ μία μυρμηκία ἀπειροπληθῶν ἀστέρων, μᾶ χρυσόκονις κόσμων παρατεταγμένων εἰς τὸν οὐράνιον θόλον; Ὁ Ἐρσχελλος στρέψας τὸ τηλεσκόπιόν του πρὸς ἐν καὶ μόνον μέρος τοῦ Γαλαξίου ἠτέ-